

Inna Rotjko

Daugavpils Universitāte, Latvija

EZOTERISMA IDEJAS SIEVIEŠU ŽURNĀLOS

Abstract

The Esoteric ideas in women's magazines

Women's magazine readers between the lines of learning philosophy and way of thinking that she is offered a glossy magazine pages. Women's magazines reflect the illusory and mythological modern woman the world scene, which is composed of various elements. Esoteric ideas placed into the world scene. Journal articles appealing mainly to women's feelings. Nowadays it is difficult to determine who in tandem "woman - esoteric" is a priority that determines the life style - a variety of esoteric concepts or the women themselves about this matter, what should be the world around her. Recently, women have created their own world design concepts, but on the basis of the esoteric ideas. "Women in the esoteric world view" is composed of various components, which, like mosaic, the woman arranged in different configurations for different situations. All this is necessary to model the path towards proper living. At the same time in the world can live God, positive and negative energy, as well as the magic dates. And this means that there are enough places for interpretation, and - most importantly - there is no obligation or responsibility.

Atslēgas vārdi ezoterika, astroloģija, senču kultī.

Sieviešu žurnāli šodien ir viens no tiem plašsaziņas līdzekļu tirgus segmentiem, kas atšķiras ar izdevumu daudzskaitlīgumu. Lielākajai daļai mūsdienu sieviešu žurnālu piemīt politematisks raksturs. Sieviešu žurnālu izdevēji tiecas žurnāla saturā pēc iespējas pilnīgāk aptvert visas iespējamās sfēras un sieviešu auditorijas intereses.

Sieviešu žurnālu tirgus Latvijā atšķiras ar daudzveidību. Saskaņā ar informācijas raksturu šeit dominē universālie sieviešu žurnāli. Lielākā daļa no tiem ir tulkotie žurnāli. Piemēram, tādi kā „Cosmopolitan”, „Bazar”, „Elle”, „Vogue”, „Домашний очаг”. No Latvijā izdotajiem žurnāliem vislielāko popularitāti lasītāju vidū ir ieguvuši: „Lilit”, „Ieva”, „Santa”, „Marta”. Daži no šiem žurnāliem tika izdoti gan krievu, gan latviešu valodā. Informācijas raksturs sieviešu žurnālos vienmēr atbilst auditorijas vajadzībām. Šajā plānā sieviešu žurnāli tiecas apmierināt visu to vajadzību loku, kas raksturīgs tieši sieviešu auditorijai, un atspoguļot savā

saturā visu sievietes dzīves reālo apstākļu kopumu, tās lomas, ko viņa pilda mūsdienu sabiedrībā.

Tā kā mūsdienu sieviešu žurnāls ir paredzēts plašai auditorijai, tā saturs, no vienas puses, atspoguļo mūsdienu sievietes tiekšanos pēc individualizācijas un pašrealizācijas, pēc iekšējā potenciāla atklāšanas, bet, no otras puses, tas uzsver tradicionāli nostiprinājušos sievietes ģimenes lomu – sievas, mātes, saimnieces – saglabāšanu. Sieviešu žurnāla saturu nosaka centieni palīdzēt sievietei apmierināt savas intereses, likt sievietei paskatīties uz sadzīvi no jauna skatpunkta, piešķirt ikdienišķumam jaunas krāsas.

Sieviešu žurnāli kā masu kultūras elements aktīvi propagandē jaunu reliģiozitāti, kuras būtiska sastāvdaļa ir ezotērika. Šobrīd ezotērika lielā mērā ir noteiktas pasaules uztveres apzīmējums. Tā ir kļuvusi praktiskāka, mazāk filozofiska savā saturā. Mūsdienu ezotērika, balstoties uz domas tradīcijām, paredz individuālu personības transformācijas ceļu. Indivīds, pats to neapzinoties, pievienojas ezotēriskajai realitātei, savu centienu realizēšanas laikā izmantojot piedāvātās mērķa sasniegšanas metodes. Daudziem cilvēkiem ezotēriskā pasaule kļūst par to avotu, no kura cilvēks smeļ arvien jaunas un jaunas idejas sevis pārveidošanai. Ezotērika piedāvā indivīdam plašu dažādu metodiku izvēli, kas praktiski neprasa nekādus ievērojamus kapitālieguldījumus, kas nozīmē, ka tās ir pieejamas cilvēkiem ar dažādu ienākumu līmeni.

Šobrīd jau ir grūti noteikt, kas tandēmā „sieviete – ezotērika” ir prioritārs, kas nosaka dzīves stilu – dažādas ezotēriskās koncepcijas vai pašas sievietes priekšstati par to, kādai ir jābūt pasaulei apkārt viņai. Pēdējā laikā sievietes ir radījušas savas pasaules uzbūves koncepcijas, bet tomēr par pamatu izmantojot ezotērikas idejas. „Sievietes ezotērisko pasaules skatījumu” veido dažādi komponenti, ko, līdzīgi mozaīkai, sieviete sakārto dažādās konfigurācijās atkarībā no konkrētas situācijas. Tas viss ir nepieciešams, lai modelētu ceļu pretī pareizai dzīvei. Un tikai šī vēlēšanās sasaista mūsdienu sievietes ezotērisko pasaules skatījumu ar Blavatskas slepeno doktrīnu, kas arī tika radīta tādēļ, lai rādītu pareizas dzīves ceļu. Mūsdienu sievietes pasaules uztveres eklektiskums ir īpaši spilgti manāms rakstu autoru

raksturojumos. Vai tiešām ir vērts brīnīties par ezotēriskā virziena rakstu lielo popularitāti, ja autore vienlaicīgi ir gan psiholoģe, gan reiki meistare, gan šamane?

Pēdējā laikā sieviešu žurnālu lappusēs parādās arvien vairāk informācijas par pagāniskajiem kultiem. Viena no būtiskākajām mūsdienu sievietes pasaules ainas sastāvdaļām ir senču kultu atsevišķu elementu izmantošana. Tieši izmantošana, tā kā par pielūgšanu šeit nav runa. Turklāt nevajadzētu aizmirst, ka ezotērisko ideju piekritēji nenoliedz Dieva esamību, gluži pretēji, liela viņu daļa uzskata sevi par ticīgiem kristiešiem. Ateistu viņu vidū nav. Līdz ar to neviens no viņiem neplāno atteikties no kristietības un atgriezties pie pagānisko dievu pielūgšanas. Pagāniskā pasaule tiek uztverta kā ideālas pasaules uzbūves piemērs. Šī pasaule tiek pretstatīta mūsdienu sabiedrībai. Tajā, pēc lielākās daļas sieviešu žurnālu rakstu autoru domām, pastāv harmonija un miers, kuru trūkums ir jūtams mūsdienās. Informācija par pagāniskajiem kultiem tiek pasniegta pretstatījuma ietvaros – „haoss” (attiecināms uz mūsu dienām) un „harmonija” (ja runa ir par tālu pagātņi). Raugoties no lasītāja uzmanības piesaistīšanas iespējas skatpunkta, viss ir izdarīts pareizi. Sieviete, kas ir spiesta risināt veselu virkni problēmu, gribas iegūt mieru, sakārtot savu dzīvi. Un te viņai palīdzēs atgriešanās pie tālās pagātnes tradīcijām un ticējumiem. Lasītājam tiek piedāvāts visdažādāko kustību kopums, kas apvieno interesi pret seniem, pagāniskiem ticējumiem un praksēm un tieksmi pēc to atdzimšanas.

Senču kultiem veltītajos rakstos iespējams izšķirt šādas īpatnības:

- Rakstiem nepiemīt apgaismojošs raksturs.
- No pagāniskajiem kultiem tiek izņemti noteikti elementi.
- Izvēlētajiem elementiem tiek piešķirta cita interpretācija, kas atšķiras no patiesās.
- Tiek izmantoti tie senču kultūras elementi, kas ir vai nu mazāk izpētīti, vai arī kas ir īpaši populāri sabiedrībā.
- Padomi, kas tiek sniegti krievvalodīgajai auditorijai, ir praktiskāki.
- Biežāk par citiem terminiem rakstos parādās vārds „enerģija”.
- Obligāti ir pieaicināts konsultants – zinātnieks, psihologs, ezotēriķis.

Ne mazāk populāri sievietes žurnālos ir arī numeroloģijai veltītie raksti. Skaitliskajā attiecībā numeroloģijai veltītie raksti piekāpjas rakstiem par veselīgu dzīvesveidu un senču kultiem. Interese par numeroloģiju, kas bija nedaudz pieklususi 20.gadsimta beigās, 21.gadsimta sākumā ir uzplaukusi ar jaunu spēku. Numeroloģija ir atguvusi savas zaudētās pozīcijas, bet tās pareģojumu raksturs ir nedaudz mainījies. Šobrīd numeroloģija, tāpat kā astroloģija, piedāvā cilvēkam iekšējās pārvērtības. No numerologu pareģojumiem pazūd fatālisms. Numeroloģijai veltītajiem rakstiem piemīt utilitārs raksturs. Ņemot vērā laikmeta reālības, numerologi vairs nejauc savu lasītāju prātus ar paredzēto pasaules galu vai šaušalīgiem notikumiem, kas varētu būt iešifrēti kādos noteiktos datumos. Šādai numerologu uzvedībai, manuprāt, ir divi iespējamie skaidrojumi:

- neskaitāmas reizes solītais pasaules gals tā arī nav iestājies
- mūsdienu dzīves nestabilitātes apstākļos rakstam žurnālā būtu jāizsauc pozitīvas emocijas; tikai tas garantē veiksmi un lasītāju interesi

Ezotēriskā rakstura rakstu vidū sievietes žurnālos pirmo vietu ieņem astroloģiskās prognozes. Drukāto izdevumu tirgū nav neviena žurnāla, kurā nebūtu publicēts horoskops. Lasītājam tiek piedāvāti horoskopi uz gadu, mēnesi, dienu, stundu. Astroloģiskās prognozes aptver visu cilvēka dzīvi. Ir praktiski neiespējami izdalīt kādu sievietes darbības jomu, ko neregulētu horoskopi. Astroloģiskajām prognozēm piemīt viena īpatnība – horoskopu mode nepāriet. Pētot sievietes žurnālu rakstus, var izsekot atsevišķu tēmu pieprasītības vai popularitātes posmiem. Astroloģiskās prognozes un horoskopi nepazūd no sievietes žurnālu lappusēm. Lasītāju ērtības labad žurnālu sastādītāji pat nemaina lappuses, kurās tiek drukāta iknedēļas prognoze. Turklāt lasītājam tiek piedāvāti arvien jauni un jauni horoskopu veidi.

Horoskopu popularitātei ir vairāki būtiski iemesli:

- horoskopā izlasītā informācija pilnībā atbilst realitātei un, izmantojot fantāziju, tai var piemeklēt lielu daudzumu apstiprinājumu dzīvē;
- lasītājam ir iespēja ar horoskopa palīdzību „izvairīties” no nepatīkšanām, bet nav iespējams pārbaudīt, vai šīs nepatīkšanas tik tiešām bija ielānotas;

- horoskops piedāvā pārkārtot lasītājas dzīvi, un viņa var to izdarīt bez liekas piepūles.

Tomēr astroloģiskās prognozes, gluži tāpat kā visa ezotēriskā rakstura informācija, tiek izmantota noteiktu mērķu sasniegšanai:

- Cilvēkam tiek iegalvots, ka viņš nav sava liktens saimnieks. Cilvēka likteni vada neredzami spēki, kas stāv augstāk par viņu.
- Cilvēks iegūst daudz viltus zināšanu, viņš sāk operēt ar jēdzieniem, kuru nozīme viņam nav līdz galam skaidra.
- Cilvēks pakāpeniski zaudē savu personīgo „Es”, pilnībā pakļaujot savu dzīvi astroloģiskajā prognozē izlasītajam.

Pie kādām sekām gan tas var novest? Raugoties no kristietības morāles skatpunkta, ir pieļaujama doma par to, ka pastāv kāds augstāks spēks, kas nosaka cilvēka dzīvi. Bet, prasot no cilvēka pazemību, kristīgā baznīca neatbalsta bezdarbību. Toties aizraušānās ar astroloģiju ierobežo cilvēka brīvību. Viņš pārvēršas par būtni bez brīvās gribas, kas ir kompleksu mākta. Astroloģiskās prognozes rada cilvēkā daudz dažādu fobiju, dzīve šķiet bīstama, apkārtējā pasaule – naidīgi noskaņota. Un šeit, turpinot žanra loģiku, palīgā steidzas astroloģija. Pētot astroloģiskās prognozes sievietu žurnālos, nebeidz brīnīties par pareģotāju uzstājību. Pēdējā laikā parādās prognozes, kurās ir norādīts veļas mazgāšanai vispiemērotākais laiks. Un nevienu tas nepārsteidz, neizraisa smaidu. Lasītājas par pamatu ņem nostāju – ja jau astrologs teica, tad tā tam arī jābūt.

Mūsdienu sievietes ezotēriskā pasaules ainā svarīga nozīme piemīt jēdzieniem „enerģija”, „enerģētika”. Turklāt sieviete tos uztver tikai emocionālā līmenī. Lai varētu operēt ar šiem terminiem, sievietei nav vajadzīgas zinātniskas definīcijas. Tā kā sievietu žurnālu rakstu autori viņu jau ir apgaismojuši, mūsdienu sieviete zina, ka enerģija tiek iedalīta divos veidos – negatīvajā un pozitīvajā. Šo zināšanu pieteik, lai visus notikumus cilvēka dzīvē varētu raksturot kā pozitīvās vai negatīvās enerģijas iedarbības rezultātu. Ir grūti atklāt kaut kādas likumsakarības terminu „enerģija” un „enerģētika” izmantošanā. Šiem jēdzieniem piešķiramā

nozīme ir ļoti plaša. Neskatoties uz to, žurnālos dominē vairāki rakstu veidi, kas informē sievieti par nepieciešamību uzturēt enerģiju līdzsvaru cilvēka dzīvē. Visus savas dzīves notikumus sieviete vērtē caur to ietekmi uz viņas enerģētiku: labais un ļaunais, savstarpējās attiecības ar bērniem, ar partneri, veiksmes vai neveiksmes darbā un tā tālāk. Visam piemīt enerģētisks raksturs. Ir grūti atklāt kaut kādas likumsakarības terminu „enerģija” un „enerģētika” izmantošanā. Šiem jēdzieniem piešķiramā nozīme ir ļoti plaša. Neskatoties uz to, žurnālos dominē vairāki rakstu veidi, kas informē sievieti par nepieciešamību uzturēt enerģiju līdzsvaru cilvēka dzīvē. Kā likums, tie ir:

- Medicīniskā virziena raksti, kuros visas cilvēka slimības tiek skaidrotas no slimnieka enerģētiskā lauka izjaukšanas pozīcijām;
- Raksti – pārspriedumi par dzīves jēgas, morālo vērtību, dzīves prioritāšu tēmu;
- Raksti par noskaudumu, nobrīnēšanu un lāstiem;
- Raksti par tā saucamajām „spēka vietām”.

Noskaņojums rakstos, kas informē sievietes par enerģētikas jautājumiem, pēdējā laikā ir būtiski izmainījies. Agrāk lielākā daļa autoru pamatoja savus apgalvojumus ar to, ka enerģētiskajai iedarbībai uz cilvēku ir neskaitāmas negatīvas sekas un no tām atbrīvoties ir grūti vai praktiski neiespējami. Pēdējā laikā „speciālisti” enerģētikas jomā ir noskaņoti optimistiskāk. Kā likums, tiek izdalīti atsevišķi laika periodi, kad cilvēks ir īpaši ievainojams negatīvās enerģijas ietekmē un jebkura iejaukšanās var izjaukt viņa enerģētisko līdzsvaru.

Ezotērikas piekritēji pielīdzina savu ikdienas uzvedību tam priekšstatam par pasaules iekārtojumu, ko viņi izveido savā prātā un kam viņi patiesi tic. Cilvēks pakāpeniski sāk domāt un raudzīties uz pasauli saskaņā ar noteiktiem uzstādījumiem. Mūsdienu ezotērikas pētnieki, tādi kā E.G. Balaguškins, V.M. Rozins un virkne citu, apskata ezotēriku kā mūsdienu sociālkulturālu fenomenu. Daudzi no viņiem, analizējot pārejas laikposmus, nonāk pie secinājuma par „sagrāduma uzplaukumiem” pārejas perioda laikā. Vispār daudzi no iepriekš minētajiem autoriem uzskata, ka pastāv periodiskas iracionalitātes izpausmes, kas ir visaktīvākās tieši pārmaiņu laikos. Sabiedrības interese par reliģiozo un okulti mistisko ir

raksturīga pārejas laikmetu īpatnība. No šī skatpunkta raugoties, interese par mūsdienu ezotēriku – tā ir nevis mehāniska vēsturiskās pieredzes atkārtošana, bet gan unikāls mūsdienu kultūras fenomens, lai arī tas izrāda tuvu saikni ar dažām vēsturiski agrāk pastāvējušā.

Bibliogrāfija

1. Балагушкин Е. Нетрадиционные религии в современной России
http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Balag/index.php [2011.15.04.]
2. Вейз Джин Эдвард Времена постмодерна
<http://jesus.my1.ru/load/66-1-0-815> [2011. 15. 04.]
3. Розин В. Эзотерический мир
www.ecsocman.edu.ru/data/785/596/1231/21-Rozin.pdf [2011.015.04.]
4. Рыжов Ю. IGNOTO DEO Новая религиозность в культуре и искусстве
http://krotov.info/lib_sec/17_r/ryzh/ov_00.htm [2011. 15. 04.]